

A. Mackiewicz

Wielbark, st. I, gm. loco, woj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 28, 123-124

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiał zabytkowy tworzą głównie kafle miskowe i garnkowe oraz ich fragm., kafle z płytą ażurową o ornamentyce architektonicznym i zamkniętej komorze, 2 dzbany, garnek, fragm. spalonej beczki-cebrzyka, skoble, zawiasy, gwoździe żelazne, fragm. kafli i naczyń glinianych, kilka bardzo zniszczonych monet.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Uście Solne, st. 3

gm. Szczurowa, woj. tarnowskie

Badania ratownicze prowadził E. Dworaczyński. Osada. Okres nowożytny.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Wielbark, st. I
gm. loco, woj. olsztyńskie**ARCHEO-ADAM**

Badania prowadził mgr A. Mackiewicz. Finansowane przez B. Dąbrowskiego, A. Szepczyńskiego (inwestorzy prywatni). Drugi sezon badań. Dawna osada miejska — okres nowożytny, XVI–XX w.

Badania archeologiczne w Wielbarku na st. I — wykopy 1 i 2 przy ul. Kętrzyńskiego i Jagielły, prowadzono w dwóch etapach. Wykop 1 wykonano w dn. 13–29 października 1993 r., natomiast wykop 2 — 1–9 czerwca 1994 r. Objęły one swoim zasięgiem tereny działek budowlanych pod budynek handlowy (wykop 1) o nr. geodezyjnym 769 (własność A. Szepczyńskiego) oraz budynek mieszkalno-usługowy (wykop 2) o nr. geodezyjnym 766/6 (własność B. Dąbrowskiego). Wykop pierwszy wytyczony zgodnie z projektem usytuowany był na południowy zachód od krawędzi ul. Kętrzyńskiego i miał kształt nieregularnego czworoboku o wymiarach 11 x 4,5 x 11 x 7,8 m. Ze względu na to, że projektowany budynek nie miał podpiwniczenia, jego głębokość nie przekraczała w zasadzie 1 m (tylko sporadycznie osiągając głębokość 1,3 m), pomimo to uchwycono calec w postaci żółtego piasku. Wykop drugi został wytyczony zgodnie z projektem i miał kształt nieregularnego wieloboku o wymiarach 12,4 x 3,5 x 2 x 3,2 x 11,8 x 10 m, przy czym profil południowo-wschodni stanowi ścianą nowo wzniesionego budynku. Usytuowany był przy południowo-zachodniej krawędzi ul. Jagielły. Ze względu na fakt, iż projektowany budynek będzie miał podpiwniczenie, jego głębokość przekraczała 2 m, osiągając niejednokrotnie 2,2 m, tak więc został on doprowadzony do calca w postaci żółtego piasku. W przypadku wykopu 2 wykonano w trakcie badań wykop pośredni (oznaczony jako wykop 2a w obrębie st. I), mniej więcej w centrum badanego terenu, w celu eksploracji zachowanych reliktów spalonej, drewnianej zabudowy, która na pozostałym terenie nie została zaobserwowana, gdyż uległa zniszczeniu podczas budowy późniejszych fundamentów murowanego budynku nowożytnego.

W wyniku przeprowadzonych prac ziemnych zarejestrowano stosunkowo wyraźny i jednolity przebieg warstw kulturowych. W obrębie wykopu 1 były to głównie nawarstwienia kulturowe współczesne i nowożytny (XVII–XX w.) oraz warstwy niwelacyjne w postaci żółtego piasku. W obrębie wykopu 2 oprócz nawarstwień współczesnych udało się zarejestrować nawarstwienia wczesnonowożytny (k. XV do k. XVI w., w sporadycznych wypadkach pocz. XVII w.), nowożytny (XVII do k. XVIII w.) i późnonowożytny (XIX w.). W obrębie wykopu 1 praktycznie nie wystąpiły warstwy starsze niż późnonowożytny, to znaczy takie, które można wiązać z XIX w., tylko sporadycznie datowanie warstwy spągowej można przesunąć na k. XVIII w.

W wykopie 2 odsłonięto i wyeksplorowano relikty drewnianego budynku o prymitywnej konstrukcji, który można datować na k. XV lub pocz. XVI w. Jego wnętrze stanowiła sprazona polepa z szarą ziemią i spalenizną. Z budynku, którego konstrukcja jest niemożliwa do ustalenia ze względu na całkowite spalenie (być może, iż mamy tu do czynienia z prymitywną konstrukcją szalunkową), pozyskano kilkadziesiąt fragm. kafla garnkowych, miskowych oraz fragm. polepy pochodzącej z wypełnienia między kaflami garnkowymi. Ponieważ z rejonu tego pozyskano także fragm. płaskich „cegieł” (w zasadzie płytek) o grubości nie przekraczającej 5 cm, które mogły stanowić część konstrukcji podstawy pieca, należy przypuszczać, iż natrafiono tu na pozostałości XVI-wiecznego pieca. Być może, iż pochodzi on z okresu, kiedy miejsce to znane było jako Karczmarzka Wieś. Z pozyskanego materiału udało się całkowicie wykleić 3 kafle garnkowe, które jak dotąd (tak dobrze zachowane i wydzielone jako kafle) w woj. olsztyńskim nie były znane. Relikty omawianego budynku zachowały się na wysokości ok. 0,4 m. Był on zagłębiony w żółtym piasku i posadowiony na jasnożółtym piasku calcowym. Poza wspomnianymi już kaflami z zabytków ruchomych należy wymienić fragm. naczyń ceramicznych (ceglaste i siwe), z których najciekawsze wydają się być jedna cała i jedna zachowana w połowie płaskie pokrywki z guzikowatymi uchwytami (być może służyły one jako „fajerki” pieca), zabytki metalowe (2 noże, z których jeden ma oprawkę drewnianą, a drugi kościaną, prymitywne narzędzie do klepania i duży gwóźdź kuty) oraz pojedyncze fragm. naczyń wykonanych z białego, przezroczystego szkła.

Wieliczka, st. 2 (Zamek-Ogród Żupny), gm. loco, woj. krakowskie — patrz: późne średniowiecze
Włocławek — patrz: późne średniowiecze
Wojnicz, st. 1, gm. loco, woj. tarnowskie — patrz: późne średniowiecze

Wolbórz, st. 23
gm. loco, woj. piotrkowskie
AZP 72-55/54

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadziła dr Aldona Chmielewska (autorka sprawozdania), uczestniczył student Uniwersytetu Łódzkiego Dariusz Osiański. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Piotrkowie Trybunalskim i Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza. Siódmy sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne.

Badania wykopaliskowe w 1994 r. przeprowadzono na działce miejskiej nr 243 przy ul. Świętokrzyskiej 5, położonej na północ od rzeki Moszczanki, w odległości ok. 50 m od jej brzegu. Zmierzały one do odkrycia śladów wczesnośredniowiecznego grodu kasztelańskiego, znanego dotychczas jedynie ze źródeł pisanych (1065 i 1136 r.), jak również do uzyskania archeologicznego potwierdzenia istnienia w tym miejscu dawnego zamku biskupów włocławskich.

W topografii Wolborza, na zachód od rynku, w obrębie działek nr 239-243 przy ul. Świętokrzyskiej, wyróżnia się nieznaczące wzniesienie, stanowiące niewątpliwie pozostałość zniszczonego przez pożar w 1766 r. zamku biskupiego; kasztelania wolborska z nadania książęcego przeszła pod koniec 1. poł. XII w. na własność Kościoła. Zamek biskupi przypuszczalnie posadowiony został na grodzisku wczesnośredniowiecznym.

Dostępna dla prac archeologicznych jest obecnie jedynie działka nr 243, będąca własnością Gminnej Spółdzielni w Wolborzu. Dane uzyskane w 1993 r. w wyniku wierceń świadrem geologicznym wskazywały, że na jej terenie, zwłaszcza wzdłuż granicy zachodniej sąsiadującej z działką nr 242, spodziewać się można zarówno wschodniej stopy fundamentowej zamku, w tym wieży bramnej, jak również pozostałości konstrukcji drewnianych grodu wczesnośredniowiecznego. Wykop I, o długości 2 m, wytyczono od granicy południowej działki w kierunku północnym, wzdłuż granicy z działką nr 242 i podzielono go na